

ASIGURAREA SECURITĂȚII PRIN CONTROLUL PRODUSELOR SPECIALE

Regimul de control al importului și exportului de produse strategice este parte a realizării și menținerii mediului de securitate. Strategia de Securitate Europeană identifică cinci provocări-cheie, cărora UE trebuie să le facă față: terorismul, proliferarea armelor de distrugere în masă, conflictele regionale, disoluția autorității statale și crima organizată. Consecințele producției, transferului și circulației ilicite de produse strategice, acumularea lor excesivă și proliferarea constituie cauzele principale pentru patru dintre aceste amenințări.

Sistemul Național de Control al exporturilor, importurilor și altor operațiuni cu produse strategice, care cuprinde atât legislația, mecanismele și procedurile naționale, cât și instituțiile cu atribuții în acest sens, reprezintă cadrul în care și desfășoară activitatea Oficiul de Control al Importurilor și Exporturilor de Produse Speciale (OCIEPS) din subordinea Departamentului pentru Armamente. Locotenent-colonelul ing. Horațiu Buzatu este șeful Oficiului și ne-a vorbit despre activitatea organismului pe care-l conduce.

Înainte de anul 1990, România și-a dezvoltat o industrie de armament semnificativă, care acoperea atât cererea internă, cât și o vastă piață de export, ajungând între primele 10 state exportatoare de armament. După 1990, ca urmare a transformărilor apărute în mediul politic și de securitate internațional și a inițierii procesului de aliniere la standardele impuse de regimurile de neproliferare, România a trecut de la o strategie axată pe menținerea bazei militar-industriale naționale și pe sporirea la maximum a exporturilor indiferent de consecințele acestora, la o strategie mai apropiată de cele mai bune practici internaționale din acest domeniu.

Anul 1992 reprezintă începutul controlului exporturilor în România, când a fost adoptat primul act normativ care a reglementat acest domeniu, iar din anul 1993 OCIEPS a fost parte a procesului de evoluție a sistemului românesc de control, parcurgând etapele de acumulare și maturizare și contribuind la stabilirea liniilor directoare, procedurilor și listelor cu produse și tehnologii supuse controlului destinației finale. Astăzi, România dispune de un regim matur și eficient de control al exporturilor, iar în sprijinul acestei afirmații, aș vrea să invoc, în special, rapoartele Comisiei Europene întocmite în momentele cheie, cel anterior aderării la NATO, respectiv al aderării la UE, în care, la Capitolul Politicii Externe și de Securitate Comună, se menționează rolul de lider regional al țării noastre în controlul exporturilor, o recunoaștere firească și îndreptățită urmare a activităților desfășurate și rezultatelor obținute. Existența acestui regim matur este rezultatul modului cum funcționează întregul Sistem Național de Control, iar lipsa acuzațiilor, cu suport real, de încălcare a embargourilor internaționale și a regimurilor sancționatorii privind transferurile de arme reprezintă o altă dovadă a eficienței regimului românesc de control.

Un domeniu de bază al responsabilităților OCIEPS îl reprezintă evaluarea agenților economici și instituțiilor publice în vederea eliberării Autorizației sau Avizului MApN pentru efectuarea de operațiuni de comerț exterior cu armamente, muniții și alte produse militare. Prin eliberarea acestor documente administrative se certifică dacă solicitantii îndeplinesc condițiile legale pentru a derula operațiuni de export, import și intermediere (brokeraj) în conformitate cu normele, standardele și recomandările regimului de control. Fac mențiunea că

MApN autorizează numai agenții economici din subordinea sau coordonarea instituțiilor publice din sistemul de apărare, ordine publică și siguranță națională, precum și structurile acestor instituții care au competențe în desfășurarea de operațiuni de comerț exterior. În cazul celorlalți, cu unele excepții, emite un Aviz în vederea autorizării ulterioare de către Departamentul pentru Controlul Exporturilor – ANCEX – din MAE, autoritatea națională în domeniul regimului de control. Ce vreau să subliniez, în principal, este că o operațiune de import, export sau intermediere cu produse militare, inclusiv transferul intracomunitar, se efectuează numai pe bază de licență și numai de către agenți economici autorizați să efectueze astfel de operațiuni.

Licența este instrumentul prin care se realizează controlul destinației și utilizării finale. În acest proces de licențiere, OCIEPS participă la activitățile de evaluare ale licențelor, atât anterior promovării acestora la autoritatea națională în domeniu, cât și în cadrul Consiliilor interministeriale pentru avizarea operațiunilor cu produse militare și cu dublă utilizare, care sunt constituite și din reprezentanți ai MAE, MAI, MECMA, SRI, SIE, Autoritatea Națională a Vămirilor și

Locotenent-colonel ing.
Horațiu Buzatu

Comisiei Naționale pentru Controlul Activităților Nucleare. La fel de importantă ca activitatea de licențiere este și cea de control. *Desfășurăm activități de control în perioadele de autorizare, avizare, licențiere, livrare, post-livrare și supraveghere vamală. Plecând de la principiul că este mai bine să previi o încălcare a prevederilor legale, în toate tipurile de activități de control efectuate la agenții economici și instituțiile publice care fac operațiuni de comerț exterior cu produse militare ne axăm pe prezentarea riscurilor asociate unor astfel de transferuri, precum și*

a celor mai bune practici în aplicarea regimului de control.

În domeniile de responsabilitate intră și activitățile desfășurate pentru punerea în aplicare a sancțiunilor internaționale, în domeniul de competență al Ministerului Apărării Naționale, care instituie regimuri sancționatorii privind transferurile de arme și cooperarea în domeniul militar.

Posibilitatea de suspendare a drepturilor vamale de import la anumite armamente și echipamente militare destinate înzestrării instituțiilor din sistemul de apărare, ordine publică și siguranță națională sau cu alte cuvinte scutirea de la plata taxelor vamale a importurilor de produse destinate înzestrării acestor instituții, este tot apanajul OCIEPS, o activitate importantă prin prisma fondurilor economisite la bugetele și așa mici destinate achizițiilor. *Este un domeniu în care ne desfășurăm activitatea încă de la înființare, având în vedere că Ministerul Apărării Naționale, prin Departamentul pentru Armamente, este autoritatea națională competentă, notificată la Comisia Europeană, să emită documentele necesare punerii în liberă circulație a acestor mărfuri în condițiile unui tratament tarifar preferențial. Regulamentul comunitar pe care-l aplicăm, permite înzestrarea Forțelor Armate ale Statelor Membre cu echipamente moderne din state extra-comunitare, fără plata drepturilor vamale de import, un aspect benefic și pentru bugetul destinat achizițiilor făcute Ministerului Apărării Naționale.*

Toate aceste responsabilități au aplicabilitate și în cazul activităților pe care le desfășoară structurile contractante în selecția ofertelor, încheierea contractelor de achiziție a echipamentelor militare și derularea acestor contracte. De aceea, OCIEPS asigură consultanța necesară pentru prevenirea unor situații care pot aduce prejudicii Ministerului Apărării Naționale. *Trebuie evitată, spre exemplu, impunerea, ca o cerință minimă de calificare a firmelor, a prezentării Autorizației pentru efectuarea de operațiuni de comerț exterior cu armamente, muniții și alte produse militare emise de Ministerul Apărării Naționale, aceasta fiind o condiție abuzivă și discriminatorie față de alți agenți economici autorizați de MAE care sunt certificați în condițiile aceleiași legi, pentru aceeași activitate. Un alt exemplu este introducerea obligatorie în contract a unor clauze care să oblige agentul economic prestator de servicii să obțină documentele necesare efectuării operațiunii anterior intrării sau ieșirii produselor militare în sau din teritoriul vamal al României. Și un ultim exemplu: este referitor la țara de origine a produselor, țară care s-ar afla sub un regim sancționatoriu privind transferurile de arme. În acest caz, dacă nu sunt prevăzute limitări la licențierea importului, sigur vom avea probleme la licențierea exportului pentru eventuale reparații în perioada de garanție sau pentru perfecționare activă.*

În plan extern, OCIEPS asigură expertiza tehnică la nivel MApN în cadrul regimurilor majore de control al exporturilor în care România este membră, respectiv Aranjamentul de la Wassenaar privind armele convenționale și produsele cu dublă utilizare, Grupul Furnizorilor Nucleari pentru controlul produselor destinate exclusiv scopurilor nucleare, Grupul Australia pentru prevenirea proliferării armelor chimice și biologice sau Convenția privind Interzicerea Armelor Chimice, Convenția asupra anumitor convenționale, precum și în cadrul mecanismelor de verificare și siguranță privind transferurile de produse strategice cum sunt Registrul ONU pentru armele convenționale, documentul OSCE privind SALW (Arme mici și armament ușor), Codul de Conduită al UE privind transferurile de arme.